

Tel Aviv

03/05/2017

תל אביב

Please Quote:

5538

סימוכין:

לכבוד

ח"כ רחל עזריה, יו"ר וועדת הרפורמות בכנסת

יו"ר הוועדה הנכבדה וחברי הכנסת הנכבדים,

הנדון: הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (תיקון מס' 4) (הפעלת מערכת לתיווך באשראי), התשע"ז-2017

מבוא

1. BTB ישראל, Be the Bank, עוסקת בתחום הלוואות העמיתים (P2P) Peer to Peer Lending ("הלוואות עמיתים"). החברה הוקמה על-מנת לאפשר לציבור הרחב להשתתף במתן הלוואות לאנשים אשר בבעלותם פעילות עסקית, בעלי עסקים אשר זקוקים להון לשם צמיחה ופיתוח לרבות פיתוח עסקי. החברה הקימה פלטפורמה להלוואות באתר האינטרנט btbisrael.co.il באמצעותה היא מתווכת בין הלווים לבין המלווים.
2. הלווים הם בעלי עסקים קטנים ובינוניים אשר אינם מקבלים מענה הולם מהמערכת הבנקאית בישראל.
3. המלווים, הם הציבור הרחב, המחזיק (יחדיו) הון משמעותי ואינו זוכה לתשואה משמעותית על הונו. נכון להיום, הכסף הרב של הציבור מוחזק בפיקדונות שונים, בעיקר בבנקים, ולמעשה, כספי הציבור ניתנים על ידי הבנקים להלוואות לצרכים שונים, על פי שיקול דעת הבנק. ברם, הבנקים בוחרים להלוות כספים בעיקר ללווים גדולים ובסכומים גדולים ולא לבעלי עסקים קטנים. האשראי שניתן מייצר רווחי עתק לבנקים מכספי האזרחים. אלה לא זוכים להשתתף ברווחי הבנקים, הגם שמדובר בכספי הפיקדונות של הציבור שניתנים כהלוואות. חברות P2P ובהן BTB, נוסדו על מנת להקטין את פער התיווך הזה, ולאפשר לציבור הרחב להלוות כספים ישירות ללווים, תוך יצירת רווח לשני הצדדים. הפלטפורמה מתפעלת את מנגנון גיוס הכספים מהציבור וניתובו ללווים, כפי שיפורט מטה.
4. לאור האמור, אנו מברכים על היוזמה החקיקתית לאסדרת תחום ה-P2P בארץ. יחד עם זאת, אנו סבורים, כי התכלית שצריכה לעמוד בבסיסה האסדרה היא עידוד והגברת השימוש בפלטפורמות ה-P2P, ולא רצון להפעיל אסדרה בכל מחיר תוך יצירת נטל רגולטורי מוגבר על תחום, שיש לזכור, נמצאת בחיתוליו בארץ. נטל כזה עלול להביא לצמצום תחום ה-P2P, אשר כבר היום, בהעדר הסדר חקיקתי נמצא במאבק מתמיד אל מול הגופים הגדולים והמבוססים בשוק האשראי.

5. באשר לתזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (תיקון מס') (פלטפורמות מקוונות לתיווך באשראי), התשע"ז-2017 ("התיקון המוצע"), נציין, כי נייר עמדה זה, אינו בא למצות את הערותיה של BTB לתיקון המוצע והערות פרטניות יינתנו במסגרת דיוני הוועדה.

סוגיות לדיון:

5.1 BTB סבורה שיש לאפשר הלוואות לא רק לבעלי שליטה ולמנהלים פעילות עסקית באופן אישי ועל יסוד בחינה אישית של הלווים אלא יש להרחיב ולאפשר לפלטפורמות לתת הלוואות ישירות לעסקים (תאגידיים) וזאת לפי שיקול דעת הפלטפורמה. לכל הפחות, מתבקשת הוועדה לאפשר תחולה מצומצמת של התיקון המוצע גם על לוויים שהם תאגידיים בכל הקשור להלוואות מצומצמות בהיקף של עד 2 מיליון שקלים לכל תאגיד לווה. בכך, תוכלנה הפלטפורמות לסייע למצוקת העסקים הקטנים והבינוניים, לתמוך בצמיחה הכלכלית ותרומתם של עסקים אלו למשק, ולאפשר לציבור הרחב ליהנות מתשואה יפה על כספו.

5.2 **נושא הנאמנות [ס' 38ה].** התיקון המוצע למעשה מאמץ גישה של זהות אחת בין בעל הרישיון של פלטפורמות ה-P2P והנאמן. אצל BTB, קיימת כיום הפרדה מוחלטת בין נכסי המשקיעים (הפקדות הלווים והמלווים) לבין נכסיה של BTB. BTB מחזיקה חברת נאמנות, שהיא חברה בת, נפרדת, בבעלותה המלאה של BTB, כאשר חשבון הנאמנות שבאמצעותו מנוהלים כספי העמיתים הינו חשבון נאמנות רב נהנים הרשום על שם חברת הנאמנות. הסדר זה יוצר הפרדה זו שכבתית בין נכסי העמיתים לבין נכסיה של BTB. BTB סבורה שמתכונת פעילות זו רצוי שתאומץ כמתכונת מחייבת בתחום ה-P2P, או לפחות, מוצע לקבוע כי לנאמן המחזיק בנכסי העמיתים ופועל בהתאם להוראות שהוא מקבל מבעל הרישיון, יהיה פטור מרישיון.

5.3 **הלבנת הון.** כזכור, התיקון המוצע כולל את פלטפורמות P2P תחת הגדרת נותן שירותים פיננסיים שבחוק הפיקוח, ובהתאמה, יחיל כעת את כל ההוראות והנהלים שהיו נהוגים עד כה על נותן שירותי מטבע מכוח חוק איסור הלבנת הון, ובכלל זה, **צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי דיווח וניהול רישומים של תאגידיים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א.** הסדר רחב זה יחייב עבודה בהיקף גדול הן מבחינת דיווחים ותיעוד והן מבחינת פרוצדורות פנימיות על מנת לעמוד בכל הדרישות הקיימות בחוק שאינן מתאימות לסוג הפעילות הקיים בהלוואות עמיתים. ממילא, החלת חוק זה תיצור כפילות דיווחים עם חובת הדיווח של הבנק שבו מנוהל חשבון המלווה שהעביר כספים.

מוצע לאמץ הסדר חקיקתי אחר, מקל יותר, על חברות ה-P2P בכל הקשור לאיסור הלבנת הון ובכלל זה לזיהוי לקוח, ובלבד שהכספים הועברו מחשבון בנק ישראלי הרשום על שם אותו לקוח מעביר. כך יובטח שתכליות חוק איסור הלבנת הון יתקיימו בכל הקשור לפלטפורמות ה-P2P, ואלמנט זיהוי והכרת הלקוח יתקיים בהקשרו של כל מלווה. בכל

מקרה, יש לפטור במפורש את כל היבטי הזיהוי והדיווח ביחס ללווים שמחזירים הלוואות לחשבון הנאמנות. יש לזכור, כי כיום מתקבלים כספים בחשבון הנאמנות רק באמצעות העברות בנקאיות וזאת מלקוחות בנקאיים אשר זהו על ידי הבנק בו מתנהל חשבונם ואשר הכספים שהופקדו בחשבון מצויים בחשבון כחלק מן הפעילות הרגילה של בעל החשבון או שלחילופין ניתן הסבר לבנק בדבר מקור הכספים. כמובן, שבהעדר תלות בבנקים, היא ראוי להחיל את מלוא החובות על הפלטפורמות אך הדבר אינו נכון לעתיד הנראה לעין.

5.4 רמת דיווח ופירוט למלווים [ס' 50(ד)]. התיקון המוצע יקבע חובת דיווח למלווים על ההלוואות, הריבית, ושיעור אי ההחזר בהלוואות. בכל הקשור להלוואות בפיגור, ומסירת נתונים על הלוואות שבפיגור כולל – הגדרת המונח "שיעור אי החזר" ו/או הלוואה שיש לראותה כ"חוב אבוד" מוצע להגדיר בחוק כיצד על כל פלטפורמה להציג את שיעור אי החזר על מנת שתהיה אחידות מלאה בין חברות ה-P2P בהצגת הנתונים.

5.5 נושא אמצעי גבייה [ס' 50.ב(ז) לחוק]. ככלל, התיקון המוצע יקבע כי בעל הרישיון מחויב להפעיל אמצעי גבייה סבורים לשם גביית כספי ההלוואה מאת הלווה במקרה של כשל החזרים, ובכלל זה, באמצעות הוראות שיוציא המפקח בעניין. מה שחסר, הוא התייחסות לאפשרות של הגעה להסדר ו/או פריסה מחדש של תשלומי ההלוואה. הסדרים אלו נדרשים לעיתים, על מנת שלא להעמיק את מצוקתו הכלכלית של הלווה ולמצוא פיתרון שייטיב איתו ועם המלווים כאחד. מוצע לקבוע במפורש כי בעל הרישיון רשאי להגיע להסדר ופריסה מחדש של החוזרים בהלוואה בהתאם לשיקול דעתו הבלעדי אך בכפוף לכללים (עקרונות) שיקבע המפקח בעניין, ככל שיקבע.

5.6 חובת דיווח על אי פיזור כספים ללווים בתוך 15 יום. [סעיף 10 להצעת החוק, סעיף 50(ה) לחוק]. מוצע לשנות ל- 60 יום.

5.7 איסור על עיסוק נוסף כגוף נותן אשראי [סעיף 6 להצ"ח, סעיף 138 לחוק]. התיקון המוצע אוסר בעל הרישיון לעסוק במתן אשראי אלא עפ"י כללים שיקבע המפקח בעניין. לטעמנו יש למחוק את האיסור האמור ולהתיר לבעל הרישיון שביקש זאת במסגרת בקשה לקבלת רישיון לתיווך באשראי, כי הוא מעוניין גם להשתתף כנותן אשראי – לעשות כן, ובלבד ש- 50% מהאשראי יגיע מעמיתים וכן, בכפוף לאיסור העדפה ושוויוניות בהלוואות כך שפלטפורמה לא יהיה יתרון כלשהו. לעמדתנו, השתתפות הפלטפורמה במתן הלוואות תחזק את אמון הציבור בפלטפורמה ובאינטרסים המנחים אותה.

5.8 חשוב להבין, קיומם וצמיחתם של גורמים חוץ-בנקאיים ובעיקר של פלטפורמות P2P ישנו משמעותית את שוק האשראי לעסקים קטנים ובינוניים (וגם זה של משקי בית) לעומת המצב כיום. בפלטפורמות P2P הציבור מוכן להשקיע חלק מכספו, כאשר הוא מרגיש שבנוסף לתשואה, הוא עושה מעשה חברתי/קהילתי בהפניית כספו למתן הלוואות לפעילות חיובית. כמובן שפלטפורמות שיעצו יכולת סינון טובה של הלווים ויכולת ניהול הלוואות וגבייתן, יזכו לאמון הציבור הרחב ויהפכו לגורם מרכזי בשוק האשראי.

5.9 כמו כן, לעיתים, במתן אשראי על ידי בעל הרישיון עצמו יהיה בכך כדי להציג אמון של בעל הרישיון בלוויים ובמערך האנליזה שהקים – מה שיגביר את ההשקעות מצד המלווים ויביא לאשראי נוסף לשוק שסובל מנחיתות בגיוס אשראי.

5.10 **הפטור מחובת רישוי חל רק על יחידים העוסקים במתן אשראי באמצעות מערכת לתיווך באשראי [ס' 3 לה"ח].** מניסוח התיקון ניתן להבין שתאגידים אינם יכולים עוד להלוות בהיקף רחב באמצעות המערכת ה-P2P אלא אם הם מחזיקים ברישיון בעצמם. מוצע להחיל את הפטור גם על תאגידים מלווים- או לחלופין לקבוע כי מלווה-תאגיד זכאי לפטור אך לקבוע בד בבד כללים מתי יש לראות מלווה-תאגיד כמי שאינו זכאי לפטור.

5.11 **חובת הפרדת כספים וניהול חשבון במערכת סגורה [סעיף 38 לחוק].** יש להוסיף כי בעל הרישיון רשאי לגבות הוצאות שהוציא בקשר או אגב הליכי גבייה שנעשים כנגד לוויים, לרבות, אגרות בתי משפט, ערובות להבטחת הוצאות צד שכנגד וכו'.

5.12 **מסירת פרטים אודות לווה למלווים [ס' 38 (ב) לחוק].** בתיקון נקבע, כי במצבים שבהם נעשו הליכי גבייה כנגד לווה במקרה של כשל החזרים ולא היה בכך כדי להביא לגביית החוב, יהיה רשאי בעל הרישיון למסור למלווים פרטים אודות אותם לוויים על מנת לאפשר להם לנקוט הליכים לפי דין. מוצע למחוק לחלוטין את האפשרות הזו ולקבוע בחוק כי מלווים לא יהיו רשאים לפעול כנגד לוויים שהלוו להם אלא באמצעות בעל הרישיון. מצב שבו, במצבים מסויימים, כל מלווה יוכל לפעול לנקיטת הליכים באופן עצמאי יביא לאנדרלמוסיה בכל הקשור להליכי גבייה – מה שיביא בהכרח לריבוי הליכים משפטיים ויצירת כאוס משפטי שמי שירוויח ממנו הם דווקא הלוויים שאינם מחזירים את חובותיהם.

לסיים

6. BTB היא פלטפורמת P2P הפועלת בישראל מזה 3 שנים, והלוותה כבר כ 85,000,000 ₪ לבעלי עסקים קטנים ובינוניים. האפשרויות שמציעה BTB יוצרות גיוון בשוק האשראי ומאפשרות מימון זמין לבעלי העסקים הקטנים וכן, הגברת התחרות במערכת הבנקאית. בזכות פעילויות כשל BTB, מתעורר כעת דיון ציבורי רחב ואנו תקווה כי נוכל להפוך לגורם משמעותי בשוק האשראי החוץ בנקאי על מנת לספק מענה תחרותי הולם לבנקים.

7. נבקש להופיע בפני הוועדה על-מנת לפרט ולסייע בעיצוב התיקון המוצע.

בברכה,

שלומי תורג'מן, עו"ד

מנכ"ל (משותף)

בי טי בי מקשרים הלוואות

בישראל בע"מ